

lles, que sembla derivat del ll. PAMPINUS 'sarment, pàmpol' (per la forma sarmentosa de les rametes de xuclamel; ¿o hi ha aquí també algun compost amb un derivat de *lligar*, potser a base de *llia* i metàtesi?) — 4 El plural correcte i gramaticalment lògic és, naturalment, *lligacames*, però el vulgar *lliguescames* figura ja en OPou («adstrigmenta tibiurum», *ThPu.*, 306). És la forma que ha predominat en aquesta denominació. Però totes dues combinacions es troben en el cançoner popular: «la sabateta am tacó - la sivelleta de plata, / mitja de coló de cel, - la *lligacama* encarnada», i «porta sabata picada, - la mitja de grana fina, / les *camalligas* de seda, - de perlas y or guarnidas» (recollida aquesta a St Joan Ab.), MilàF, *Romillo.*, 355.19, 213B11. Avui s'usa *lligacames* tant al Nord (Cardós i Vall Ferrera, 1932-4) com al Sud del domini lingüístic: on, partint de *llia-cama* es contrau fonèticament: «agarres el pollastre més cantao --- li estires el bascoll com si estirares una *llacama*; pa sabé si està ben mort, li passes ---», *Canyissaes*, 65. *Camalliga* va quedar en l'ús rural de certes comarques, com el Berguedà: a Castell d'Alareny vaig anotar-lo (1958) en la frase «fa una *kamalig*» aplicat als contorns d'un terme municipal; per comparació de forma (1958) amb el sentit de 'fa una giravonsa' o 'fa una clau (d'un terme dins un altre)'.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *lliga*, *lliguer*, *lliguera*, *lligada*, *lligader*, *lligadera*, *lligador*, *lligadura*, *lligall*, *lligallo*, *lligaller*, *lligam*, *lligament*, *lligamentós*, *lligança*, *lligassa*, *alligar*, *alligar*, *alligança*, *colligiar*, *colligiar*, *Colligats*, *colligació*, *colligança*, *colligància*, *colligatiu*, *colligació*, *coalligiar-se*, *contralligiar*, *deslligiar*, *deslligament*, *deslligador*, *deslligo*, *deslligassar*, *deslligassament*, *entrelligiar*, *entrelligadura*, *entrelligament*, *entrelligassar*, *relligiar*, *relligament*, *relligable*, *relligada*, *relligadura*, *religar*, *religament*, *religadura*, *obligar*, *obligació*, *obligacionista*, *obligatori*, *obligatorietat*, *obligador*, *obligament*, *obligant*, *obligança*, *obligatíssim*, *desobligar*, *desobligació*, *liana*, *lligabosc*, *lligabeasses*, *lligabraç*, *lligacama*, *lligamanega*, *lligamans*, *lligamorros*, *lligamosques*, *corlligiar*.

Lligarnó, *lligaroi*, *lligassa*, *lligat*, V. *lligar* *Lligent*, *lliger*, *lligir*, V. *llegir*

LLIGÓ o més aviat LLEGÓ, 'espècie d'aixada petita', del ll. LIGO, -ONIS, id. □ 1.ª doc.: fi S. XIV, i probablement ja 1299.

Avui és un mot peculiar del País Valencià i de la zona de Fraga; ara bé en un doc. de Corbins (no gaire lluny al NE. de Fraga), de 1299, sembla clar que s'ha de llegir *legó* (en lloc de *lege* que hom ha cregut veure-hi): «una maça de fe<r>re e tres toscons e un perpall e cinc reylles e cinc exades e un *legó*;¹ el veig després en la *Carta de St. Bernat a sa germana*, escrita pel valencià Ant. Canals prop de l'any 1400: «són fets pares de la cosa pública, collaterals de prínceps, los quals, segons tu, de lances hagueren fets *ligons* e ara-

dres, o foren stats porquers, ab lo fill dicipador» (*CoDoACA* XIII, 416).

Onofre Pou, que en el *Th. Puerilis* sol aparionar el terme usual a Girona o Princ. amb el valencià, el posa com a equivalent d'*aixada*: «aixada o *lligó*: pastinum» (*ThPu.*, 85). Anoto *ligó* a Almassora (1961); Barnils donava *lagó* «paló» a Fraga (*BDC* IV, 41), i ell mateix definia l'alacantí *legó* com a «schippe» (espècie de pala o càvec) (*Mundart von Alacant*, 52), que és també la forma que usa el monoverí *Canyis* (*Canyissaes*, 106, frase citada a *RENTAR*); però sembla que, un poc més al Nord, reapareix la variant amb *a*: «Las campanas: cuatro son las que hay en la torre --- la que vulgarmente denominan la *llagona* (porque habiéndose rajado o roto hacía un sonido semeiante al del legón ---*llagó*---) --- fue de nuevo fundida en 1911», *Salvà, Callosa d'En Sarrià* I, 65.

Segons Josep Giner i March (1935, 1955) a València i l'Horta diuen *lligó* i a la Ribera *lligó*; Enric Valor i ell (1955) no aproven del tot la definició com «aixada petita» i preferirien dir que és una «llagona petita»; *lligonet*,² diu J. G. M., sí que és una aixada molt petita que el llaurador porta quasi sempre, fins quan només va al camp a donar alguna ullada per veure una cosa concreta, i li serveix per arrencar alguna «brossa» o planteta.

La variant vocàlica *lla/lle/lli-* s'explica molt bé si és continuació d'un ús romànic anterior a la repoblació catalana de les terres de l'Ebre i València, com a deguda al timbre fluctuant de la vocal mossàrab, especialment quan hi ha més o menys arabització; en un mot així és natural que se'n mantingués l'ús des del romànic primitiu d'aquelles terres; i, en efecte, el llatí LIGO no va persistir com a romànic més que en cast. *legón*, gall. i port. dial. *legon*, -gão i bereber *aldžun* o *ðalgunt* «houe, pioche», i potser en sard antic (ML. Wagner, *VRom.* v, 150).

DERIV.: *Lligona* o *llagona* «càvec de tres puntes com la fanga per a recollir els fems dels estables; xapeta o càvec petit per a replegar fems» (*DAG.*): «Lo Creador / --- / a son plaer / fa com l'oller, / qui d'una massa / ne fa terraça / --- gentil vexell, / leig, com se vol: / Déu, al mallol / qu'el<l> s'ha plantat / hi ha logat / quals ha volguts: / d'ells ['els uns'] són venguts, / ab sa *legona*, / a prima, nona, / vespres, completa; / fahena feta, / crida 'ls faynés, / los matines, / cansats, suats, / e los logats / a la vesprada, / dona'ls soldada / ---», JRoig (*Spill*, 14709): quadro típic de la vida agrícola de l'Horta.

⁵⁰ *Lligonada*. *Lligonet* (supra).

¹ *BABL* VI, 71, deu ser en la mena d'escriptura justament freqüent en els mss. d'aquesta època, en què la *e* i la *o* s'assemblen fins a quasi confondre's, car també és versemblant que el mot precedent «toscons» estigui mal llegit per *tescons*. — ² Que OPou definia ja «lo *lligonet* o cavic o altre instrument semblant per entrecavar: marra, sarculus», *ThPu.*, 84.

Llijol, V. *ijol* *Llilló*, deu estar per *nuilló*, derivat de *noills* (*AlcM*) (relacionat amb *NUCLI* i *NUS*): *nui-*